

Nr 30.*Utlåtande i anledning av väckta motioner angående tjänste- och familjepensionsunderlaget för rektorsbefattningar vid statens dövstumskolor.*

I två till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisade likalydande motioner, väckta den ena under nr 220 i första kammaren av herr *Norman* och den andra under nr 277 i andra kammaren av herr *Håstad*, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att undantagsbestämmelserna rörande tjänste- och familjepensionsunderlag för rektorsbefattning vid dövstumskola med lönegradsbeteckning Cb måtte utgå ur tjänste- och familjepensionsreglementena, så att rektor vid dövstumskola i likhet med övriga till denna grupp hörande tjänst innehavare tillförsäkras pension enligt pensionsunderlag, som svarar mot den innehavda tjänstens lönegrad, samt att tjänst innehavare, vilken med utgången av innevarande läsår avgår från tjänsten med ålderspension, jämväl må komma i åtnjutande av denna förmån».

Beträffande motiveringen för ifrågakarande förslag får utskottet, i den mån ej redogörelse härför lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 277.

Jämlikt 22 § 4 mom. första stycket 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente skall såsom tjänstepensionsunderlag för *rektorsbefattningar* med lönegradsbeteckningen Cb vid bestämmandet av tjänstepension för tiden intill den månad, varunder pensionstagaren uppnår 67 års ålder, tillämpas följande belopp (begynnelseunderlag), nämligen för lönegraden Cb 5 9 168 kronor, för lönegraden Cb 6 9 564 kronor, för lönegraderna Cb 7—10 9 912 kronor och för lönegraderna Cb 11—14 10 920 kronor; för tiden därefter tillämpas det belopp (slutunderlag), som erhålles genom minskning av begynnelseunderlaget med 792 kronor, såframt ej Kungl. Maj:t i särskilt fall förordnar om lägre avdrag.

Enligt 22 § 4 mom. andra stycket nämnda reglemente skall för befattning såsom *rektor vid dövstumskola*, oavsett vilken lönegrad befattningen tillhör, tillämpas det begynnelse- respektive slutunderlag, som gäller för rektorsbefattning hänförlig till lönegraden Cb 6.

Motsvarande bestämmelser rörande familjepensionsunderlag för här ifrågakarande befattningshavare innehållas i 13 § 2 mom. första och andra styckena 1947 års allmänna familjepensionsreglemente.

Jämlikt gällande personalförteckning för statens dövstumskolor äro av dövstumskolornas rektorer en placerad i lönegraden Cb 6, fem placerade i lönegraden Cb 7 och en placerad i lönegraden Cb 8.

I fråga om rektorsbefattningarna vid de statliga läroanstalterna gäller, att lönerna äro differentierade dels med hänsyn till de olika skoltyperna, dels ock inom en och samma skoltyp med hänsyn till skolornas storlek. I sistberörda hänseende sker vart sjätte år omprovning och eventuell omgruppering. Förordnandeperioden för rektor brukar regelmässigt fastställas att omfatta tiden mellan omprovningarna. En omprovning kan leda till ändrad löneställning för vederbörande rektor. Pensionsunderlagen äro vid sådan grupp av läroanstalter, där befattningarna äro fördelade på olika lönegrader, fastställda med lönebeloppet för den lägsta lönegraden som utgångspunkt. Pensionsunderlagen bliva därför lika för alla rektorsbefattningar vid en och samma typ av läroanstalter.

I samband med 1946 års pensions-sakkunnigas behandling av frågan om pensionsunderlagen för här ifrågavarande befattningshavargrupper hade de sakkunniga att beakta vissa framställningar av styrelserna för statsläroverkens rektorsförening m. fl. personalsammanslutningar om ändring av bestämmelserna om pensionsunderlaget. I framställningarna hade hemställts, att för rektorerna måtte fastställas samma pensionsunderlag, som gällde för de lönegrader i dåvarande löneplan A, i vilka slutlöneklasserna motsvarade de löneklasser, enligt vilka rektorslönerna utgick.

Pensions-sakkunniga föreslogo emellertid bibehållande i huvudsak av principen för pensionsunderlagets bestämmande för rektorerna. Till stöd för sitt förslag anförde de sakkunniga i huvudsak följande:

I de fall där beträffande en viss grupp statliga befattningshavare särskild kompensation för speciellt krävande förhållanden i tjänsten ansetts böra beredas utöver den för sinsemellan jämställda tjänstemän bestämda fasta lönen hade regeln varit, att sådan ersättning utgivits såsom tillägg till lönen i form av avlöningsförstärkning. Den för rektorsbefattningarna vid de statliga läroanstalterna förekommande differentieringen av lönen efter storleken av de olika rektorernas arbetsbörda hade givits en i viss mån avvikande form. Den av tjänstgöringsförhållandena betingade påbyggnaden av lönen hade här åstadkommits genom att befattningarna allt efter arbetsbördans storlek hänförs till olika löneklasser i löneplanen A. I pensionshänseende hade dittills den särskilda avlöningsförmån, som här avsedd ersättning utgjorde oavsett hur densamma utformats, som regel icke ansetts böra påverka pensionsbestämningen så att pensionen skulle avvägas på grundval av den med förmånen ökade lönen. De för rektorerna vid de statliga läroanstalterna ifrågasatta ändrade pensioneringsgrunderna skulle alltså innebära ett avsteg från det nu tillämpade pensionssystemet och medföra konsekvenser för behandlingen i pensionshänseende av andra befattningshavargrupper med liknande löneförhållanden. Den väckta frågan vore följaktligen av sådan principiell räckvidd, att den enligt de sakkunnigas mening borde upptagas i ett större sammanhang.

I anslutning till 22 § i de sakkunnigas förslag till tjänstepensionsreglemente erinrade de sakkunniga vidare, att de pensioneringsgrunder, som av de sakkunniga föreslagits för rektorerna vid de statliga läroanstalterna, innebure ett bibehållande av det för dessa befattningshavare tillämpade pensionssystemet. För att även med det nya lönesystemet för rektorerna — en-

ligt vilket de tjänster, som dittills haft lönegradsbeteckningen E, skulle erhålla lönegradsbeteckningen Cb — ernå motsvarighet till gällande pensionsställning krävdes en särskild undantagsbestämmelse för rektorerna vid dövstumskolorna, som vore avsedda att inplaceras i lönegraderna Cb 6—8. För samtliga dessa rektorer borde, i anslutning till vad som redan gällde, enhetligt tillämpas i såväl tjänste- som familjepensionshänseende de pensionsunderlag, som komme att bestämmas för lönegraden Cb 6.

Vad pensionssakkunniga sålunda anfört och föreslagit upptogs oförändrat i propositionen nr 282 till 1947 års riksdag, som i dessa delar godkände propositionen.

Utskottet. Av den lämnade redogörelsen framgår, att rektorsbefattningarna vid de statliga läroanstalterna, dövstumskolorna inbegripna, i avlöningshänseende differentierats bl. a. med hänsyn till skolornas storlek, varvid särskild avlöningsförstärkning åstadkommits genom att befattningarna alltefter arbetsbördans storlek hänförs till olika lönegrader. I pensionshänseende har emellertid denna differentiering icke ansetts böra påverka pensionsbestämningen så, att pensionen skulle avvägas på grundval av den genom avlöningsförstärkningen utökade grundlönen. Pensionsunderlaget är nämligen för rektorerna vid realskolorna, vilka i lönehänseende tillhöra lönegraderna Cb 7—10, fastställt till ett och samma belopp, beräknat efter lönen i lönegraden Cb 7, och för rektorerna vid de högre allmänna läroverken m. fl., vilka äro placerade i lönegraderna Cb 11—14, gäller ett gemensamt, efter lönen i lönegraden Cb 11 fastställt pensionsunderlag.

För rektorsbefattningarna vid dövstumskolorna, av vilka en är hänförd till lönegraden Cb 6, fem till lönegraden Cb 7 och en till lönegraden Cb 8, har förenämnda grundsats uttryckts så, att oavsett vilken lönegrad vederbörande befattning tillhör det för lönegraden Cb 6 gällande pensionsunderlaget skall tillämpas. Ett bifall till motionerna skulle innebära, att pensionsunderlagen för dessa rektorer skulle avpassas direkt efter löneställningen och sålunda höjas för rektorerna i lönegraderna Cb 7 och 8.

Det sätt, varpå de för rektorerna vid de statliga läroanstalterna gällande löne- och pensionssystemen konstruerats, kan lätt leda till den föreställningen, att pensionsunderlagen skulle stå i relation till den lönegrad vederbörande befattningshavare tillhör. Detta är dock, såsom av det föregående framgår, ingalunda fallet. Klarhet på denna punkt hade givetvis kunnat vinnas, om den av tjänstgöringsförhållandena och arbetsbördans storlek betingade avlöningsförstärkningen — på sätt gäller för exempelvis häradshövdingar och revirförvaltare — konstruerats som en fristående, icke pensionsberättigande påbyggnad av grundlönen i stället för att direkt inarbetas i denna.

Vad beträffar själva sakfrågan, nämligen om och i vad mån avlöningsförstärkningen bör påverka pensionsunderlagens storlek för rektorerna vid dövstumskolorna, är utskottet icke berett att på grundval av motionerna förorda några omedelbara åtgärder i ena eller andra avseendet, detta så mycket mindre

som frågan — i motsats till vad i motionerna uppgivits — reellt sett har avseende även å den i förhållande till dövstumskolornas rektorer betydligt större gruppen rektorer vid realskolorna och de högre allmänna läroverken m. fl. och således är av stor räckvidd. Mot bakgrunden av det anförda vill utskottet emellertid understryka det av 1946 års pensionssakkunniga gjorda uttalandet, att frågan bör upptagas i ett större sammanhang.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att förevarande motioner I: 220 och II: 277 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 3 maj 1949.

På bankoutskottets vägnar:

ÅKE WIBERG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Leander, Lundqvist, Fahlander, Petersson i Karlskrona, Mogård*, Grym*, Persson i Vinslöv och Pålsson;

från andra kammaren: herrar Wiberg, Andersson i Munkaljungby, Persson i Norrby, Nilsson i Landskrona*, Schmidt, Svensson i Alingsås, fru Humla och herr Åqvist.

*) Ej närvarande vid justeringen.
